

ÚTVAR: Oddělení rizik a účinnosti přípravků
ADRESA ÚTVARU: Zemědělská 1a, 613 00 Brno

VYŘIZUJE: Ing. Lenka Klásková
E-MAIL: lenka.klaskova@ukzuz.cz
TELEFON: 545 110 420

DATUM: 15.2.2024

VÝKLAD ÚDAJŮ NA ETIKETÁCH PŘÍPRAVKŮ NA OCHRANU ROSTLIN S OHLEDEM NA RIZIKA PRO SLOŽKY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A NECÍLOVÉ ORGANISMY

Tento dokument uvádí přehled údajů v návodech k použití přípravků na ochranu rostlin (POR) ve vztahu k necílovým organismům, tj. na etiketách POR nebo v nařízení ÚKZÚZ o rozšíření povolení na menšinová použití, nařízení ÚKZÚZ vydaného v případě mimořádných stavů v ochraně rostlin nebo nařízení Ústavu vydaného podle § 38b zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči. Vysvětlena jsou zároveň kritéria pro jejich přidělování a požadavky na jejich používání.

1. Vodní organismy

K omezení rizika pro vodní organismy se používají věty, které stanovují ochrannou vzdálenost vzhledem k povrchovým vodám.

Ochranná vzdálenost (OV): vzdálenost mezi místem aplikace a břehovou čarou vodního zdroje.

Polní plodiny: OV 4 – 50 m

Sady, vinice, chmelnice a lesy (= vyšší plodiny): OV 6 – 50 m.

Definice pojmů

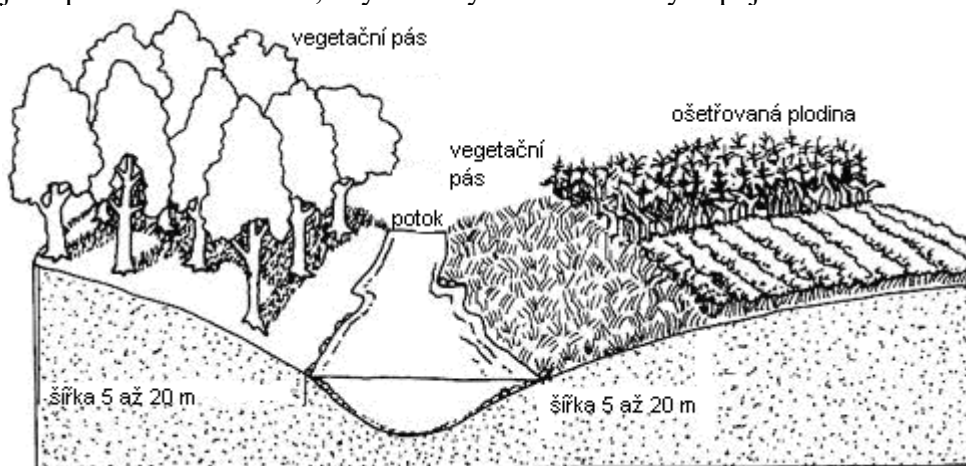
Povrchové vody jsou vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu; tento charakter neztrácejí, protékají-li přechodně zakrytými úseky, přirozenými dutinami pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních.

Břehová čára je určena hladinou vody, která zpravidla stačí protékat tímto korytem, aniž se vylévá do přilehlého území. V případě stojatých vod se určuje obdobně.

Svažitým pozemkem se rozumí část pozemku se sklonem větším než 3° svažující se směrem k povrchové vodě; část pozemku se nepovažuje za svažitou, pokud je od povrchové vody oddělena plochou širší než 25 m, která nemá sklon větší než 3° směrem k povrchové vodě.

Vegetační pás je přirozený nebo uměle vytvořený pás se zapojeným rostlinným krytem a zapojeným kořenovým systémem, který dostatečně chrání povrchové vody před vlivy zemědělské činnosti. Účelem vegetačního pásu je zastavit odplavení pesticidů, případně hnojiv a omezit erozi. Obvykle je umístěn mezi pozemkem a břehovou čarou a je tvořen běžnými druhy vytrvalých trav (nikoli obilninami), ale mohou to být také životaschopné stromy a keře. Typ rostlin tvořících vegetační pás, jejich dostatečné zapojení a zapojení jejich kořenového systému

je klíčové pro účinnost a funkci vegetačního pásu. Udržení funkčního vegetačního pásu vyžaduje jeho pravidelnou údržbu, aby rostliny na něm zůstaly zapojené a životaschopné.

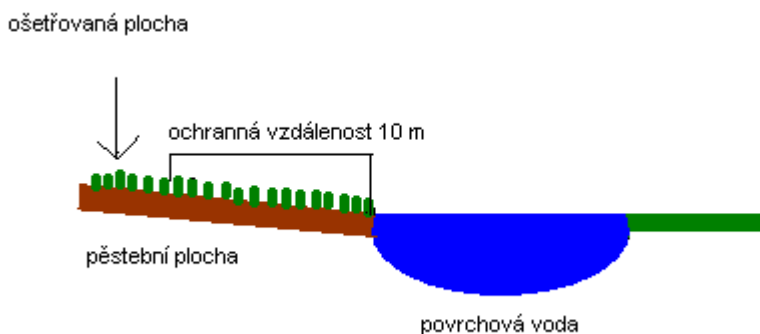
A) Kontaminace splachem (scénář R, run-off), stanovení ochranné vzdálenosti

SPe 2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitéch pozemcích ($> 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod $< X$ m.

POR označený touto větou je možné použít na plochách nad 3° svažitosti pouze při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti.

Tuto ochrannou vzdálenost nelze redukovat pomocí zařízení k omezení úletu aplikační kapaliny (nízkoúletové trysky).

Př.: POR má na etiketě nebo v nařízení ÚKZÚZ uvedenou tuto omezující větu s ohledem na ochranu vodních organismů: *SPe 2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitéch pozemcích ($> 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < 10 m.* Obrázek znázorňuje případ věty SPe2. Od břehové čáry povrchové vody se musí dodržet ochranná vzdálenost 10 m, ve vzdálenosti nad 10 m lze aplikovat daný POR.

B) Kontaminace splachy (scénář R, run-off), vyloučení použití

Formulace vět vyskytující se u POR z hlediska omezení použití na svažitých plochách:

„S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám. Přípravek nelze na těchto pozemcích aplikovat ani při použití vegetačního pásu.“ nebo

„S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám.“

Tyto věty se přidělují přípravku v případě, že riziko pro vodní organismy při kontaminaci odpálením (splachem) není přijatelné ani při dodržení nejvyšší modelované ochranné vzdálenosti. Přípravek označený touto větou se nesmí aplikovat na svažitých plochách nad 3° svažitosti. Aplikaci je možno provést jen na těch plochách a místech, od nichž se ve vzdálenosti 100 m nebo více nenachází povrchová voda.

Existence vegetačního pásu na pozemku nemá vliv na povinnost dodržet minimální ochrannou vzdálenost 100 m bez ošetření od břehové čáry povrchové vody.

Ochrannou vzdálenost nelze redukovat pomocí zařízení k omezení úletu aplikační kapaliny (nízkoúletové trysky).

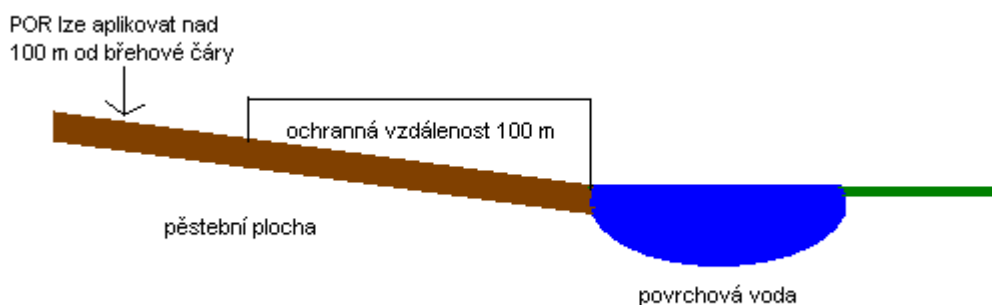
Dřívější znění vět vedených pod bodem A) a B):

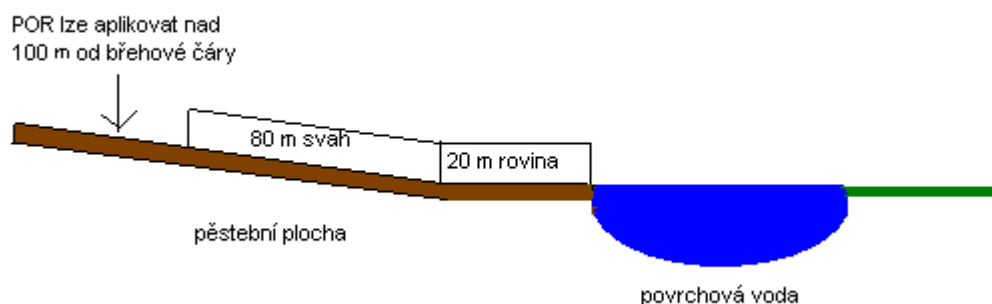
SPe2: Za účelem ochrany vodních organismů přípravky neaplikujte na svažitých půdách a půdách s drenáží.

SPe2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitých pozemcích (> 3° svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < 100 m.

Pokud jsou na etiketě přípravku nebo v nařízení ÚKZÚZ uvedeny věty v této verzi, je třeba předepsaná omezení dodržet s tím, že se jedná o zákaz aplikace přípravku na ochranu rostlin na svažitých půdách. Tj., postupujeme jako v případě věty: „S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám.“ nebo „S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám. Přípravek nelze na těchto pozemcích aplikovat ani při použití vegetačního pásu.“

Př.: POR má na etiketě nebo v nařízení ÚKZÚZ uvedenou větu: *S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám.* Od břehové čáry povrchové vody se v tomto případě musí dodržet ochranná vzdálenost 100 m; na plochách vzdálených od povrchové vody 100 m a více lze aplikovat daný POR. Případný vegetační pás na pozemku nemá vliv na povinnost dodržet minimální ochrannou vzdálenost 100 m bez ošetření od břehové čáry povrchové vody.

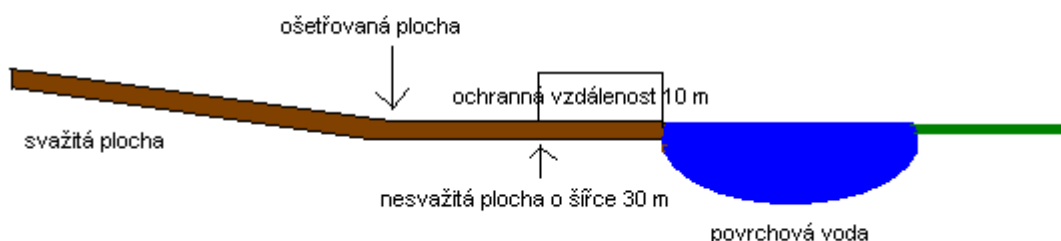
Př.: POR má na etiketě uvedeny tyto dvě omezující věty:

„S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám.“

„SPe 3: Za účelem ochrany vodních organismů snižte úlet dodržením neošetřeného ochranného pásma 10 m vzhledem k povrchovým vodám.“

Podle definice v úvodní části dokumentu se za svažitou nepovažuje část pozemku, která je od povrchové vody oddělena plochou širší než 25 m se sklonem menším než 3°.

Od břehové čáry povrchové vody proto v tomto případě postačí dodržet ochrannou vzdálenost 10 m; na plochách zobrazeného pozemku vzdálených od povrchové vody 10 m a více lze aplikaci provést.

C) Kontaminace odplavením / splachy (scénář R, run-off), vyloučení použití + vegetační pás

S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám. Přípravek lze na těchto pozemcích aplikovat pouze při použití x m vegetačního pásu.

POR označený touto větou je možné použít na plochách nad 3° svažitosti pouze při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti.

Tuto ochrannou vzdálenost nelze redukovat pomocí zařízení k omezení úletu aplikační kapaliny (nízkoúletové trysky). Ochrannou vzdálenost na svažitých pozemcích lze redukovat pomocí vegetačního pásu o šířce stanovené na etiketě nebo v nařízení ÚKZÚZ (5 m, 10 m, 15 m nebo 20 m).

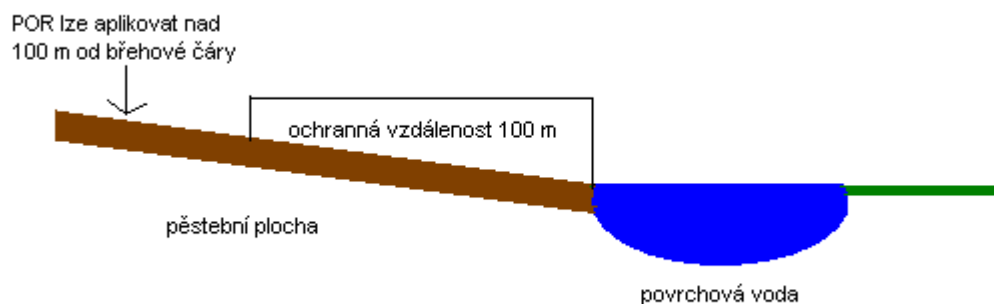
Př.: POR má na etiketě uvedeny tyto dvě omezující věty:

„S ohledem na ochranu vodních organismů je vyloučeno použití přípravku na pozemcích svažujících se k povrchovým vodám. Přípravek lze na těchto pozemcích aplikovat pouze při použití 20 m vegetačního pásu.“

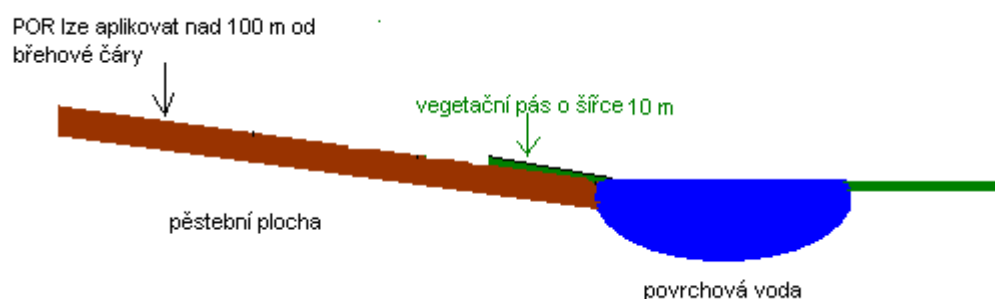
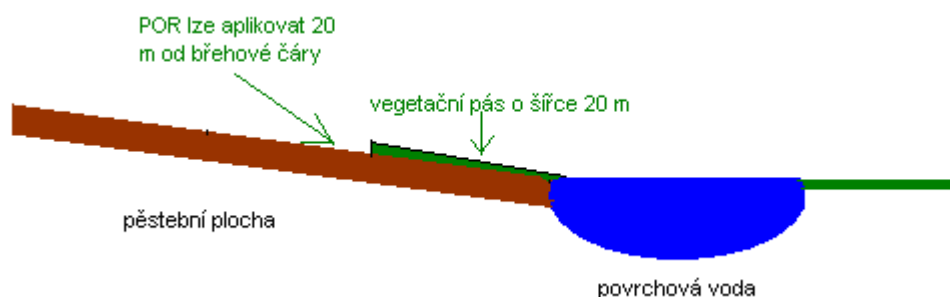
Od břehové čáry povrchové vody se v tomto případě musí dodržet ochranná vzdálenost minimálně 100 m. Na plochách vzdálených od povrchové vody 100 m a více lze daný POR aplikovat. Pokud je mezi břehovou čarou a pozemkem vegetační pás o šířce 20 m, který odpovídá definici vegetačního pásu v úvodu tohoto dokumentu, pak lze POR aplikovat již ve vzdálenosti 20 m od břehové čáry.

Pokud je mezi břehovou čarou a pozemkem vegetační pás užší, než stanoví etiketa přípravku, nebo vegetační pás neodpovídající definici v úvodu dokumentu, ochranná vzdálenost se nemůže zkrátit a je třeba dodržet 100 m.

Pozemek, který nemá vegetační pás

Pozemek s vegetačním pásem

D) Kontaminace úletem (scénář D, drift), stanovení ochranné vzdálenosti

SPe 3: Za účelem ochrany vodních organismů snižte úlet dodržáním neošetřeného ochranného pásma X m vzhledem k povrchovým vodám.

Přípravek označený touto větou je možné použít pouze při dodržení předepsané ochranné vzdálenosti. Není-li přípravku přidělena věta SPe2, platí tato ochranná vzdálenost pro svažitě i nesvažitě pozemky.

Vzdálenosti stanovené větou SPe3 lze ve většině případů zkrátit, použije-li se k aplikaci zařízení k redukci úletu (nízkoúletové trysky). Zkrácené vzdálenosti jsou buď uvedeny na etiketě POR, v nařízení ÚKZÚZ, nebo se může uživatel řídit instrukcemi uvedenými na webových stránkách ÚKZÚZ. Pokud je na etiketě nebo v nařízení ÚKZÚZ uvedena ochranná vzdálenost už po zkrácení, nelze ji dále redukovat.

Maximální možná ochranná vzdálenost s ohledem na vodní organismy je 50 m bez použití nízkoúletového zařízení. Pokud je riziko nepřijatelné i při dodržení ochranné vzdálenosti 50 m, pak přípravek do dané plodiny nelze povolit.

Věty SPe3 jsou v plném znění uvedeny pouze v registru přípravků na internetových stránkách ÚKZÚZ. Na etiketách přípravků nebo v nařízení ÚKZÚZ jsou ochranné vzdálenosti odpovídající různé redukci úletu uváděny v přehledné tabulce.

Příklad tabulky na etiketě přípravku (č. 1):

Tabulka ochranných vzdáleností stanovených s ohledem na ochranu vodních organismů

	bez redukce	tryska 50 %	tryska 75 %	tryska 90 %
Ochranná vzdálenost od povrchové vody s ohledem na ochranu vodních organismů [m]				
Kukuřice, hrách, fazol, paprika, rajče, lupina, jahodník, sója, kmín, mrkev	4	4	4	4
Ozimé obilniny	10	4	4	4

Při aplikaci do ozimých obilnin:

SPe2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitých pozemcích ($\geq 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < 20 m.

Dřívější znění vět uvedených pod bodem C):

SPe3: Za účelem ochrany vodních organismů dodržte neošetřené ochranné pásmo X m vzhledem k povrchovým vodám.

Pokud je na etiketě přípravku věta uvedena v této verzi, vykládá se stejně jako současná věta SPe3.

Příklad tabulky ochranných vzdáleností s ohledem na ochranu vodních organismů (č. 2)

Tabulka ochranných vzdáleností stanovených s ohledem na ochranu vodních organismů				
	bez redukce	tryska 50 %	tryska 75 %	tryska 90 %
Ochranná vzdálenost od povrchové vody s ohledem na ochranu vodních organismů [m]				
Kukuřice, hrách, fazol, paprika, rajče, lupina, jahodník, sója kmín, mrkev	4	4	4	4
Ozimé obilniny	10	4	4	4
Ovocné sady	NELZE	30	20	15
Při aplikaci do ozimých obilnin: SPe2: Za účelem ochrany vodních organismů neaplikujte na svažitých pozemcích ($\geq 3^\circ$ svažitosti), jejichž okraje jsou vzdáleny od povrchových vod < 20 m.				

Je-li přípravku přidělena věta SPe2 i SPe3, je třeba na svažitém pozemku dodržet větší ochrannou vzdálenost podle věty SPe2. Tj. v tomto případě se musí od břehové čáry povrchové vody dodržet ochranná vzdálenost 20 m. Ve vzdálenosti nad 20 m lze aplikovat daný POR.

Pokud se jedná o nesvažitý pozemek sousedící s útvarem povrchové vody a v tabulce je uvedeno u ochranné vzdálenosti s ohledem na ochranu vodních organismů „NELZE“, pak POR nesmí být aplikován blíže než 100 m od břehové čáry povrchové vody.

E) Pro mořidla/granule:

SPe3: Za účelem ochrany vodních organismů dodržte neosetě/neošetřené ochranné pásmo X m vzhledem k povrchovým vodám.

2. Ptáci a savci

SPe 5: Za účelem ochrany ptáků/volně žijících savců přípravek zcela zapravte do půdy; zajistěte, aby přípravek byl na koncích výsevních nebo výsadbových řádků zcela zapraven do půdy.

SPe 6: Za účelem ochrany ptáků/volně žijících savců odstraňte rozsypaný nebo rozlitý přípravek.

SPe 7: Neaplikujte v době hnízdění ptáků.

PRO MOŘIDLA:

SPe 5: Za účelem ochrany ptáků/volně žijících savců ošetřené osivo/sadbu zcela zapravte do půdy; zajistěte, aby ošetřené osivo/sadba bylo na koncích výsevních nebo výsadbových řádků zcela zapraveno do půdy.

SPe 6: Za účelem ochrany ptáků/volně žijících savců odstraňte rozsypané ošetřené osivo.

S uvedenými větami se přiděluje označení **Nebezpečný / Zvlášť nebezpečný pro ptáky / savce.**

Další povinnosti ve vztahu k necílovým obratlovcům viz Vyhláška č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin (dále jen „vyhláška č. 327/2012 Sb.).

3. Včely

Ochrana včel se řídí Vyhláškou č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

ZNV: Zvlášť nebezpečný pro včely.

Přípravek nesmí být aplikován na porost navštěvovaný včelami. / Neaplikujte na kvetoucí plodiny a na pozemky s kvetoucími plevely. / Neaplikujte na místech, na nichž jsou včely aktivní při vyhledávání potravy.

NV: Nebezpečný pro včely.

Přípravek smí být aplikován na porost navštěvovaný včelami pouze po ukončení denního letu včel, a to nejpozději do dvacáté třetí hodiny příslušného dne.

Pro použití ve sklenících s introdukovanými opylovači:

1) Věta používaná do června 2022:

Zabraňte expozici čmeláků zakrytím nebo odstraněním kolonií během aplikace.

1) Věta používaná od června 2022:

Při použití ve sklenících s introdukovanými opylovači: Zabraňte expozici opylovačů zakrytím nebo odstraněním kolonií během aplikace.

4. Necíloví členovci

SPe3: Za účelem ochrany necílových členovců dodržte neošetřené ochranné pásmo X m od okraje ošetřovaného pozemku.

Maximální možná ochranná vzdálenost pro necílové členovce je 30 m bez použití nízkoúletového zařízení.

Pokud je riziko nepřijatelné i ve vzdálenosti 30 m bez použití nízkoúletového zařízení, pak lze přípravek aplikovat na danou plodinu pouze za pomoci odpovídajícího nízkoúletového zařízení.

Dřívější znění věty:

SPe3: Za účelem ochrany necílových členovců dodržte neošetřené ochranné pásmo X m vzhledem k nezemědělské půdě.

Pokud je na etiketě přípravku uvedena věta v této verzi, vykládá se stejně jako současná věta SPe3.

Pro aplikaci ve sklenících:

1) Věta používaná do konce roku 2023:

Přípravek neaplikujte ve sklenících, kde je používána biologická ochrana na bázi makroorganismů.

2) Věta používaná od 1.1.2024:

Při použití přípravku ve sklenících nelze vyloučit riziko pro biologickou ochranu na bázi makroorganismů.

K přípravkům označeným těmito větami se přistupuje shodně.

Přípravky označené těmito větami mohou mít negativní vliv na používanou biologickou ochranu na bázi makroorganismů, což je třeba zohlednit před aplikací přípravku ve skleníku.

S ohledem na možný negativní vliv na prostředky biologické ochrany na bázi makroorganismů je vhodné před použitím vyzkoušet u části rostlin, zda nedojde k poškození již používaných bioagens (to je důležité zejména pro dodržení podmínek dotačního titulu 3.a Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany). Pokud se nezjistí negativní dopad na používanou biologickou ochranu, je možné přípravek použít na celé ploše.

5. Necílové rostliny

SPe3: Za účelem ochrany necílových rostlin dodržujte neošetřené ochranné pásmo X m od okraje ošetřovaného pozemku.

Maximální ochranná vzdálenost pro necílové rostliny je 30 m bez použití nízkoúletového zařízení. Pokud je riziko ve vzdálenosti 30 m bez použití nízkoúletového zařízení nepřijatelné, pak lze přípravek aplikovat na danou plodinu pouze za pomoci odpovídajícího nízkoúletového zařízení.

Dřívější znění věty:

SPe3: Za účelem ochrany necílových rostlin dodržte neošetřené ochranné pásmo X m vzhledem k nezemědělské půdě.

Pokud je na etiketě přípravku uvedena věta v této verzi, vykládá se stejně jako současná věta SPe3.

SPe3 náležející přípravku s ohledem na necílové členovce se liší od SPe3, která mu náleží s ohledem na necílové rostliny:

V případě, že přípravku byly přiděleny dvě různé věty stanovující ochrannou vzdálenost od okraje ošetřovaného pozemku, jedna s ohledem na ochranu necílových členovců a druhá na ochranu necílových rostlin, řídí se aplikace POR údaji v tabulce, kde je již z obou ochranných vzdáleností uvedena pouze ta, která je delší. Tabulka s ochrannými vzdálenostmi je uvedena v rozhodnutí a na etiketě POR nebo v nařízení ÚKZÚZ. Na internetových stránkách ÚKZÚZ v registru přípravků jsou uvedeny obě věty SPe3 stanovující rozdílnou ochrannou vzdálenost pro necílové členovce a necílové rostliny. Pokud jsou ochranné vzdálenosti uvedeny pouze formou SPe3 vět (nikoli formou tabulky), pak je třeba se řídit delší ochrannou vzdáleností.

6. Podzemní voda

SPe1: Za účelem ochrany [podzemní vody/ půdních organismů] neaplikujte tento přípravek nebo jiný, jestliže obsahuje (uvede se účinná látka nebo skupinu účinných látek) vícekrát než (uvede se četnost aplikací nebo určitá doba aplikace).

SPe2: Za účelem ochrany [podzemní vody/ půdních organismů] přípravek neaplikujte na půdách (uvést zpřesňující údaje o druhu půdy nebo situaci).

Věta SPe1 a SPe2 se přiřazuje POR na základě hodnocení rizik průniku do podzemních vod.

Např.: POR obsahuje účinnou látku ethofumesate. Aplikační dávka přípravku je maximálně 2x za sezónu a maximální jednorázová aplikační dávka je 700 g úč.l./ha. POR byla na základě hodnocení podzemních vod přidělena následující věta:

SPe1: Za účelem ochrany podzemní vody neaplikujte tento přípravek nebo jiný, jestliže obsahuje účinnou látku ethofumesate, vícekrát než jednou za tři roky na stejném pozemku v maximální aplikační dávce 1 kg úč.l./ha za rok.

POR lze aplikovat pouze jednou za tři roky na stejném pozemku v maximální povolené aplikační dávce 1 kg ethofumesate/ha za rok. Tato věta neomezuje počet aplikací na rostlinu za sezónu, která je dána indikační tabulkou, ale omezuje použití přípravku v letech. POR lze aplikovat dvakrát za sezónu, ale nesmí se překročit povolená maximální dávka (tj. 1 kg ethofumesate/ha) a pak dva roky se na stejný pozemek nesmí aplikovat žádný přípravek, který obsahuje účinnou látku ethofumesate.

SPe1: Za účelem ochrany podzemní vody neaplikujte tento přípravek nebo jiný, jestliže obsahuje účinnou látku metazachlor v celkové dávce vyšší než 1,0 kg úč.l./ha (jednorázově a/nebo v dělených dávkách) po dobu tří let na stejném pozemku.

POR lze aplikovat během tří let na stejném pozemku v maximální povolené aplikační dávce 1,0 kg metazachloru/ha. Aplikace POR může být podle indikační tabulky jednorázová a/nebo dělená. Pokud se přípravek bude aplikovat v prvním roce v maximální povolené jednorázové aplikační dávce 1,0 kg metazachloru/ha, tak další dva roky se na stejném pozemku nesmí aplikovat POR se stejnou účinnou látkou. Při dělené aplikaci lze POR aplikovat během tří let, ale nesmí se překročit maximální povolené aplikační dávka.

7. SPa větvy – Opatření ve vztahu ke správné zemědělské praxi

Např.: SPa1 K zabránění vzniku rezistence neaplikujte tento přípravek nebo jiný, který obsahuje účinnou látku na bázi inhibitorů ALS (sulfonylmočoviny) na stejném pozemku po sobě bez přerušení ošetřením jiným herbicidem s odlišným mechanismem účinku.

Větu SPa1 na etiketě přípravku není možné považovat za vyčerpávající vyjádření antirezistentních postupů. Nerespektování antirezistentních opatření nicméně může vést ke ztrátě účinku používaného přípravku i přípravků obsahujících příbuzné účinné látky. Pro předcházení vzniku rezistence je vhodné se též řídit se aktualizovanými doporučeními výrobce přípravku. Bližší údaje ohledně možností prevence vzniku rezistence stanovují metodiky integrované ochrany rostlin.